

Openingstekst: Handelingen 2: 43-47 (NBV21)

De vele tekenen en wonderen die de apostelen verrichtten, vervulden iedereen met ontzag. Allen die tot geloof gekomen waren, bleven bijeen en hadden alles gemeenschappelijk. Ze verkochten hun eigendommen en bezittingen en verdeelden de opbrengst onder degenen die iets nodig hadden. Elke dag kwamen ze trouw en eensgezind samen in de tempel, braken het brood bij elkaar thuis en gebruikten hun maaltijden in een geest van eenvoud en vol vreugde. Ze loofden God en stonden in de gunst bij het hele volk. De Heer breidde hun aantal dagelijks uit; steeds meer mensen werden gered.

Lezingen:

Genesis 18: 1-8

De Eeuwige verscheen opnieuw aan Abraham, bij de eiken van Mamre. Op het heetst van de dag zat Abraham in de ingang van zijn tent. Toen hij opkeek, zag hij even verderop plotseling drie mannen staan. Onmiddellijk snelde hij de tent uit, naar hen toe. Hij boog diep en zei: 'Heer, wees toch zo goed uw dienaar niet voorbij te gaan. Ik zal wat water voor u laten halen zodat u uw voeten kunt wassen. Maak het u hier onder de boom intussen gemakkelijk. Ik zal u ook iets te eten brengen, zodat u weer op krachten kunt komen voordat u verdergaat. Daarvoor bent u immers bij uw dienaar langsgeslagen?' Zij antwoordden: 'Dat is goed, ga uw gang.' Abraham haastte zich naar de tent, naar Sara. 'Vlug,' zei hij, 'drie schepel fijn meel! Maak deeg en bak brood.' Daarna snelde hij naar de kudde, zocht een mooi kalf uit dat er mals uitzag, en gaf dat aan een knecht, die het onmiddellijk klaarmaakte. Hij haalde boter en melk, nam het gebraden kalf en zette alles aan zijn gasten voor. Terwijl zij aten, bleef hij bij hen staan onder de boom.

2 Koningen 6: 18-23 (NBV21)

Toen de Arameeërs op Elisa afkwamen, smeekte hij de Eeuwige hen te verblinden. De Eeuwige verblindde hen, zoals Elisa had gevraagd, en toen zei Elisa tegen hen: 'U bent verkeerd. Dit is niet de stad waar u zijn moet. Volg mij, dan zal ik u de weg wijzen naar de man die u zoekt.' Hij leidde hen naar Samaria, en daar aangekomen bad hij: 'Eeuwige, open hun ogen en laat hen weer zien.' De Eeuwige opende hun de ogen, en toen zagen ze dat ze zich midden in Samaria bevonden. Toen de koning van Israël de Arameeërs zag, vroeg hij aan Elisa: 'Wat vindt u, vader? Zal ik ze doden?' 'Nee,' antwoordde Elisa, 'dood hen niet. Hebt u ze soms met uw eigen wapens krijgsgevangen gemaakt, dat u hen zou doden? Zet hun een maaltijd voor, zodat ze kunnen eten en drinken, en laat hen teruggaan naar hun heer.' Hierop liet de koning een overvloedig gastmaal voor hen aanrichten, en toen ze gegeten en gedronken hadden stuurde hij hen terug naar hun heer. Van toen af aan deden de Aramese benden geen invallen meer in Israël.

Overweging

Eten doen we elke dag, soms even tussendoor of we nemen de tijd om aan tafel te gaan. In een gezin kunnen ontbijt en avondeten de vaste momenten zijn om elkaar te ontmoeten en bij te praten. Wat me het meest opviel in de TV serie Oogappels, hoeveel scenes zich afspelen tijdens een maaltijd. Je zag ook de spanningen zoals dat gaat in een gezin, als een kind geen zin heeft aan tafel te komen of als iemand kwaad opstaat en vertrekt. Als verhoudingen verstoord zijn, is samen eten niet goed te doen.

Met behulp van het tv-programma 'Het familiediner' kan je dan proberen om de hele familie in ieder geval voor één keer weer aan dezelfde tafel te krijgen.
Want familiebanden zijn belangrijk.

In de bijbel zijn maaltijden een uitdrukking van verbondenheid binnen een gemeenschap. In de eerste christelijke groepen die ontstonden, kwam men bij elkaar om samen te eten - en zo de verbinding te versterken. Iedereen was welkom in deze nieuwe gemeenschappen: rijk en arm, vrouwen, mannen, slaaf en vrije, jood en heiden, het werd agapè maaltijd genoemd, gericht op liefde en aandacht voor je naasten.

Andere maaltijden in de bijbel bekrachtigen een verbond of afspraak, zoals wij het glas heffen na het tekenen van een koopcontract. Of een maaltijd bevestigt een ritueel: een besnijdenis, huwelijk of begrafenis. Ook wij gaan dineren na een bruiloft of serveren koffie met broodjes na een uitvaart. In joodse families wordt elke vrijdagavond gezamenlijk gevierd dat de sabbat begint, de dag waarop niet gewerkt hoeft te worden, elke week een feestmaal.

In mijn jeugd kreeg de maaltijd op de vrije zondag een feestelijk tintje.

De keerzijde van al die gezelligheid zie je als er drempels zijn, als je rekening moet houden met religieuze spijswetten, kosjer of halal eten. Ook als je vegetariërs, veganisten of mensen met een allergie te eten krijgt, kan je niet onbekommerd een diner voor ze klaar maken. Hoe gaan we daar mee om?

Nog erger: ruzie, afkeer en vijandschap kunnen reden zijn om niet met elkaar te willen eten. Joden wilden niet met Romeinen aan tafel en Egyptenaren vonden het een gruwel om met Hebreeërs te eten. Daarom waren de broers van Jozef erg verbaasd dat zij als Hebreeërs van de onderkoning van Egypte een maaltijd kregen aangeboden. Toen wisten ze nog niet dat die onderkoning hun eigen broer was.

Afkeer of vijandschap: in Jezus' tijd wilden farizeeërs niet aan tafel met tollenaars, overspeligen of andere zondaars. Ook waren er gesloten groepen die niet iedereen toe lieten bij de maaltijd. In de Qumran gemeenschap was het regel dat alleen leden die een lange voorbereidingstijd goed hadden doorstaan, mee mochten eten.

En ook dan: wie gezondigd had, moest een eigen potje koken.

Iets dergelijks zien we in sommige kerken nog terug: als bij de eucharistie of het avondmaal alleen mensen welkom zijn die belijdenis of hun eerste communie hebben gedaan. Ik weet nog dat ik na mijn belijdenis voor het eerst mee mocht doen met het avondmaal, terwijl mijn zussen en broer in de kerkbanken moesten blijven zitten, dat was een heel aparte ervaring. Helaas zijn er nog steeds kerken waar niet iedereen welkom is bij deze religieuze maaltijd.

Als je daar als buitenstaander naar kijkt, kan je denken: wat een vreemde toestand om zo mensen uit te sluiten, is dat niet in tegenspraak met wat het geloof predikt? Naasteliefde...

Tegelijkertijd is het niet zo vreemd, want het gebeurt overal, laten we eerlijk zijn - misschien aarzelt u zelf ook wel eens over de vraag wie wel of niet uit te nodigen voor een feestje.

Als je geen gedoe of ruzie wilt, kan dat reden zijn om iemand niet uit te nodigen. Een pijnlijke ervaring voor gescheiden stellen, als de één wel en de ander niet uitgenodigd wordt voor een bruiloft of verjaardag.

Of dat je denkt: die of die past er eigenlijk niet zo goed bij, dus die vraag ik maar niet. Hoe begrijpelijk misschien ook, het is toch altijd een beetje beschamend, denk ik dan, de een mag wel komen maar die ander liever niet.

Dat beschamende gevoel heb ik een paar keer ervaren door de vanzelfsprekende gastvrijheid in het buitenland.

In Turkije maakte ik mee dat we in een afgelegen dorp terecht kwamen, niemand kende ons, maar er werd ter ere van ons bezoek een schaap geslacht en we kregen daarna een overvloedig feestmaal. We wisten niet wat ons overkwam.

In Bethlehem kwamen we een keer toevallig op straat een bekende tegen, hij was ooit gids in de geboortekerk voor één van mijn studentgroepen. Hij nodigde ons uit om mee te gaan naar zijn huis, belde zijn vrouw dat hij gasten mee zou nemen en toen we daar kwamen werd de ene na de andere schotel met lekkernijen op tafel gezet.

Zo'n spontaan bezoekje spreekt bij ons niet vanzelf, of in ieder geval niet bij mij. Dan is er toch altijd de neiging om in de agenda te kijken of het schikt of wanneer het dan wel uitkomt.

Steeds als ik dat verhaal lees van de vreemdelingen die een bezoek brachten aan Abram en Sara, moet ik aan die ervaringen in Turkije en Bethlehem denken. Abram zei: pak meel, maak brood, slacht een kalf en zet de gasten een maaltijd voor. Vanzelfsprekende gastvrijheid die je volgens mij bij ons niet zo vaak tegen komt.

Hier is in ieder geval nog nooit een schaap voor mij geslacht.

Het laatste bijbelse voorbeeld vandaag is de maaltijd om iemand gunstig te stemmen. De profeet Elisa stelt voor om de Aramese vijanden een maaltijd voor te zetten, in de hoop dat ze het land daarna niet meer binnen zouden vallen.

Dat gebeurde ook, na een overvloed gastmaal lieten de troepen Israël met rust.

Doe het onverwachte: niet de harde dreigende toon van hedendaagse politici en wereldleiders waar wij aan gewend zijn geraakt, maar een onverwacht gebaar, een ander perspectief: kom, laten we eerst eens samen eten.

Niet makkelijk, we weten allemaal hoe politici hun houding proberen te vinden tegenover Poetin en Trumpwat is wijsheid: de machtige leider paaien? Of net zo hard dreigen en terug meppen ... of een brug slaan om samen te werken?

Dat wordt straks ook de kunst voor onze nieuwe regering, niet polariseren, maar samenwerken.

Jezus zegt: doe het onverwachte. Hij at niet alleen met leerlingen en collega schriftgeleerden, maar ook met verschoppelingen en zondaars. Want, zegt hij, alleen je vrienden uitnodigen is makkelijk, die zullen je terug vragen.

Nodig ook anderen uit, bijvoorbeeld mensen met wie je het niet eens bent – sluit niet op voorhand mensen uit. Daar kunnen sommige van onze politici ook nog wat van leren.

Dan zijn er nog maaltijden met een religieuze lading, zoals het islamitische offerfeest of de joodse seidermaaltijd, waarbij een bepaald verhaal centraal staat. Voor christenen is dat het laatste avondmaal van Jezus met zijn leerlingen, kort voor zijn dood. De katholieke eucharistie of het protestants avondmaal, waarmee het lijden en sterven van Jezus wordt herdacht. Het verhaal waarin Jezus zegt: "Dit brood is mijn lichaam voor jullie, doe dit tot mijn gedachtenis. En deze beker is het nieuwe verbond in mijn bloed dat voor u uitgegoten wordt."

Onze dienst van de tafel is geen officiële eucharistie of avondmaal, in de nodiging klinken die woorden van Jezus meestal niet, soms zingen we ze wel. Het is meer een agapè maaltijd zoals in de eerste christengemeenten, een liefdemaal waarbij iedereen welkom is, er zijn geen voorwaarden. We drukken er verbondenheid mee uit, en herinneren elkaar aan wat Jezus ons leerde over liefde, vrede, gerechtigheid, en saamhorigheid. In deze tijd met zoveel oorlog, honger, geweld en polarisatie laten we daarmee zien dat wij de hoop dat het anders kan - niet op willen geven. Elke week, hardnekkig en volhardend, wensen we elkaar en de wereld vrede.

In Jezus' naam.

Amen

Slottekst: Lucas 14: 12-14

Tegen degene die Hem had uitgenodigd, zei Jezus: 'Wanneer u een maaltijd aanbiedt of een feestmaal geeft, vraag dan niet uw vrienden, uw broers, uw verwanten of uw rijke burens. Want zij zullen op hun beurt u uitnodigen, en zo doen zij iets voor u terug. Wanneer u een feestmaal geeft, nodig dan armen, kreupelen, verlamden en blinden uit. Dan zult u gelukkig zijn, juist omdat zij niets kunnen terugdoen. Want u zult ervoor beloond worden bij de opstanding van de rechtvaardigen.'